

~ ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ ~

УДК: 338.24.021.8:336.22"364"(477)

DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-4-329-7-12>

РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ПРОЯВ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ СУЧАСНОСТІ

Сілін Є. М., аспірант кафедри статистики та математичних методів в економіці, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: silin11051984@gmail.com
ORCID: 0009-0003-2618-4151

Анотація. У статті досліджується інституціональний вимір трансформації економічної політики України у період воєнного стану. Метою цієї статті є аналіз трансформацій економічної політики України під час воєнного стану крізь призму інституціонального підходу, виявлення суперечностей та викликів, що супроводжують реалізацію реформ. Під час написання статті використовувався системно-аналітичний метод. У статті виявлено ключові тенденції воєнної економіки, такі як нормативна інституціоналізація оборонних закупівель, адаптація трудових ресурсів, трансформація податкового регулювання та поява експериментальних зон із високим рівнем податкової довіри. Особливий акцент зроблено на розмежуванні реформ євроінтеграційного та ресурсного характеру, проаналізовано наслідки прийняття ключових законопроектів: зокрема, реформи автострахування, змін до акцизного оподаткування, імплементації норм щодо діяльності рейтингових агентств, а також ухвалення ресурсного законопроекту та створення «клубу білого бізнесу».

Ключові слова: інституціональна економіка, воєнна економіка, трансформація, економічна політика, реформи, євроінтеграція, податки.

ECONOMIC REFORM OF UKRAINE DURING THE PERIOD OF MARTIAL STATE AS A MANIFESTATION OF CONTEMPORARY INSTITUTIONALISM

Silin Evgen, Postgraduate Student, Department of Statistics and Mathematical Methods in Economics, Odesa National University of Economics, Odesa, Ukraine
e-mail: silin11051984@gmail.com
ORCID: 0009-0003-2618-4151

Abstract. The article examines the institutional dimension of transformations of Ukraine's economic policy during the period of martial law 2022–2025. The purpose of this article is to analyze the transformations of Ukraine's economic policy during the martial law period of 2022–2025 through the prism of an institutional approach, in particular, to study the latest institutional forms that arise in response to extraordinary conditions, as well as to identify contradictions and challenges that accompany the implementation of reforms of both a European integration and resource nature. The systematic analytical method was used when writing the article. The shift of the economic course from the development of the business environment to the mobilization economy and the complexity and contradictions of this process are considered. Particular attention is paid to the institutional analysis of new economic formations emerging in response to the extraordinary conditions of war, in particular - the strengthening of the role of the state, the digitalization of management, changes in the labor market, the activation of civil society and the deepening of cooperation with international donors. Based on the institutional approach, key trends in the war economy are identified, such as the regulatory institutionalization of defense procurement, the adaptation of labor resources, the transformation of tax regulation and the emergence of experimental zones with a high level of tax trust. Special emphasis is placed on the distinction between reforms of a European integration and resource nature, and the consequences of the adoption of key draft laws are analyzed: in particular, auto insurance reforms, changes to excise taxation, implementation of norms regarding the activities of rating agencies, as well as the adoption of a resource draft law and the creation of a “white business club”. The imperfection of new mechanisms of institutional regulation is emphasized, in particular in determining the criteria for business integrity, which leads to the risk of forming new economic inequalities. The article expands the scientific discussion on the role of institutions in managing economic crises and may be useful for researchers, public administration specialists, and practicing economists.

Keywords: institutional economics, war economy, transformation, economic policy, reforms, European integration, taxes.

JEL Classification: H200; O100; F150

Постановка проблеми. Військова агресія проти України, яка триває з 2014 року й особливо загострилася після повномасштабного російського вторгнення у 2022 році, спричинила глибоку трансформацію економічної системи держави. У цих умовах країна зіткнулася з необхідністю швидкого адаптаційного реформування економіки з урахуванням як зовнішніх викликів, так і внутрішніх ресурсних обмежень. Це робить особливо актуальним інституціональний підхід до аналізу економічних процесів, адже ефективність

реформ багато в чому залежить від здатності наявних інституцій адаптуватися до кризових обставин і формувати нові правила економічної поведінки.

Глибина проблеми полягає в тому, що економіка України під час воєнного стану протягом 2022–2025 років перебуває у стані «мобілізації доходів бюджету», на протидію до повномасштабного російського вторгнення у 2022 році, коли економіка України тримала курс на «сприяння розвитку бізнесу». Зміна курсу розвитку економіки відбувалась у досить закритій атмосфері віддалено від суспільства, іноді досить швидко приймалися рішення, іноді за основу приймалися помилкові ідеї.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика економічної трансформації України в умовах кризи розглядалася у працях багатьох науковців. Особливо слід відзначити таких українських вчених, як: А. Гриценко, В. Геєць, І. Бураковський, Т. Мостенська та ін.

Так, А. Гриценко у своїх роботах аналізує посткризову стратегію економічного розвитку України через призму інституційної економіки [1]; В. Геєць обґрунтовує необхідність переходу до нової моделі економічного зростання в умовах геоекономічної нестабільності [2]; І. Бураковський досліджує роль структурних реформ у контексті євроінтеграції [3]; Т. Мостенська звертає увагу на важливість трансформації інститутів управління на макро-та мезорівнях.

Також ця проблема є об'єктом уваги багатьох міжнародних інституцій. Так, наприклад, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Організація економічного співробітництва та розвитку надають регулярну оцінку стану реформ, а також пропонують рекомендації щодо посилення інституційної спроможності держави [4; 5].

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але незважаючи на наявність великої кількості аналітичних та науково-теоретичних публікацій, питання інституціонального оформлення воєнної економіки як окремого феномену досліджено недостатньо. Не проведено системний аналіз новітніх інституцій, що виникають у відповідь на екстремальні виклики воєнного стану. Також бракує теоретичного узагальнення щодо прояву елементів сучасного інституціоналізму в економічній політиці України у 2022–2024 роках.

Мета дослідження. Метою цієї статті є аналіз трансформацій економічної політики України у період воєнного стану 2022–2025 років крізь призму інституціонального підходу, зокрема – вивчення новітніх інституційних форм, які виникають у відповідь на надзвичайні умови, а також виявлення суперечностей та викликів, що супроводжують реалізацію реформ як євроінтеграційного, так і ресурсного характеру.

Основний матеріал. Актуальність дослідження реформування економіки України у період воєнного стану обумовлена безпрецедентною глибиною соціально-економічних трансформацій, які розгортаються в умовах постійної невизначеності, загроз безпеці та мобілізації національних ресурсів. Водночас ці процеси потребують не лише реактивного управління, а й системного наукового осмислення. Саме інституціональна перспектива дає змогу розглянути кризу не лише як деструкцію, але і як імпульс для еволюційного оновлення правил, норм і структур, що визначають економічну поведінку. Аналіз воєнних і поствоєнних трансформацій через призму інституціоналізму дозволяє виявити ті механізми адаптації, які забезпечують стійкість, гнучкість і ефективність економіки навіть у надзвичайних умовах.

Станом на 2022–2024 роки українська економіка зазнала таких інституціональних трансформацій:

- Інституціоналізація воєнної економіки – ухвалення нових законодавчих норм, які регулюють оборонні закупівлі, військову мобілізацію, централізоване управління логістикою. Посилено роль держави як координатора ключових ресурсів.

- Інституційна адаптація ринку праці – перехід частини робочої сили до воєнної та квазівоєнної економіки, гнучке регулювання зайнятості, зростання ролі перекваліфікації та онлайн-освіти.

- Цифрова трансформація інститутів – активне використання цифрових сервісів («Дія», електронний документообіг, державні закупівлі в Prozorro), що дозволяє зменшити інституційні витрати та підвищити прозорість.

- Інституційна взаємодія з міжнародними донорами – поглиблення співпраці з МВФ, Світовим банком, ЄС, формування «зовнішніх інституцій довіри» та підтримки реформ.

- Зміцнення громадянського суспільства – активізація волонтерських ініціатив, громадських об'єднань, горизонтальних мереж, які стали паралельною інституційною системою підтримки економіки.

Проте виклики «нового» часу для економіки України здійснили поділ політики

реформування на дві складові: реформи на шляху до європейської інтеграції та реформи більш буденні, що направлені на зростання надходжень до Державного бюджету для покриття потреб сьогодення [6].

Серед основних гучних євроінтеграційних реформ, запроваджених у 2024 році можна виділити такі:

По-перше, реформа обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (робочий номер законопроекту №8300) [7], що наближує систему ОСЦПВВНТЗ України до європейських стандартів, оскільки вводить раніше відсутню в Україні по цьому виду страхування систему прямого врегулювання усіх страхових випадків та надає цьому страховому продукту на ринку більше ефективності та привабливості. Але слід зазначити, що зростання привабливості цього виду страхування призводить і до збільшення тарифів та зміни цінової політики страхових компаній. Тому вже з 01.01.2025 усі кінцеві споживачі цього страхового продукту були досить вражені оновленим розміром страхових платежів. Проте оновлені норми Закону, що приведені у відповідність із чинними положеннями Директиви 2009/103/ЄС, обіцяють надати більший захист прав страхувальників, а також передбачають поетапне збільшення суми за шкоду, завдану життю та здоров'ю потерпілих осіб до 1 мільйона гривень на одного потерпілого та 20 мільйонів гривень на один страховий випадок незалежно від кількості потерпілих осіб, а за шкоду, завдану майну потерпілих осіб, – до 2 мільйонів гривень на один страховий випадок незалежно від кількості потерпілих осіб.

По-друге, це імплементація актів права ЄС щодо акцизного податку на пальне (робочий номер законопроекту №11256-2) [7]. Законом, зокрема, встановлено нові розміри ставок акцизного податку на пальне з огляду на їх мінімальний рівень, передбачений Директивою № 2003/96/ЄС, які набиратимуть чинності з 01.01.2028. Водночас встановлено графік щорічного збільшення таких ставок по 31.12.2027.

По-третє, встановлення нових розмірів ставок акцизного податку на тютюнові вироби з огляду на мінімальний рівень, визначений Директивою 2011/64/ЄС (робочий номер законопроекту №11090) [7].

По-четверте, імплементація європейських вимог до рейтингування (робочий номер законопроекту №5819) [7], прийнятий з метою приведення діяльності рейтингових агентств в Україні у відповідність до вимог Регламенту ЄС. На думку Голови Комітету ВРУ з питань фінансів, податкової та митної політики Данила Гетманцева, ухвалений закон сприятиме покращенню інвестиційного клімату в державі та мінімізації ризиків на ринках капіталу, створить систему професійної об'єктивної оцінки кредитоспроможності та забезпечить приведення діяльності рейтингових агентств в Україні у відповідність до вимог Регламенту ЄС.

Далі необхідно звернути увагу на такі дві основні реформи, які були запроваджені з метою підтримки армії та бізнесу.

Перша – це ресурсний законопроект (робочий номер №11416-д) [7], який передбачає рекордне підвищення податків на період воєнного стану. Саме цей законопроект створив досить гучний конфлікт у взаємовідносинах держава-бізнес та держава-населення. Якщо суспільством досить стримано було прийнято євроінтеграційні реформи, то з прийняттям норм цього Закону суспільство і не думало себе стримувати. Більш того, слід зазначити, що на сайті Президента з'явилась навіть петиція [8] щодо накладення вето на цей законопроект. Так, у петиції зазначено, що «... цей законопроект не лише суттєво підвищує податковий тиск на населення, але й містить положення, що порушують Конституцію України. Цим законопроектом передбачено додаткове збільшення податкового навантаження на громадян та бізнес, що є неприпустимим в умовах складної соціально-економічної ситуації в Україні. Держава має шукати інші шляхи поповнення бюджету, а не тиснути на тих, хто й без того зазнає значних економічних труднощів через війну. Крім того, законопроект суперечить нормам Конституції України, оскільки передбачає набрання чинності "заднім числом". Це порушує принцип юридичної визначеності та передбачуваності закону, закріплений у статті 8 Конституції України, а також низка положень суперечить статті 24 Конституції України, яка гарантує рівність усіх громадян перед законом» [8].

Проте Закон все ж таки було підписано Президентом України і нині він вже перебуває у дії.

Друга реформа – це створення експериментального проєкту «території з високим рівнем дотримання податкового законодавства» (робочий номер №11084) [7]. Насамперед ця ініціатива була направлена на створення комфортного бізнес-клімату, що передбачає

прозорі відносини між державою та «добросовісним» бізнесом. Тим, хто «стане членом так званого клубу білого бізнесу» надаватимуться доволі непогані переваги та «плюшки», порівнюючи з іншими платниками. Проте чи є ця ініціатива прозорою? Перший реєстр сумлінних платників податків було опубліковано 19.12.2024, тому нетривалий час його дії ще не дає змогу надати будь-який аналіз. Проте вже на першому етапі можна зазначити, що з одного боку ідея створення є в цілому позитивною, немає нічого поганого в тому, що платники умовно поділені на сумлінних і «не дуже». Проте реалізація проєкту викликає питання. В основі поділу платників податків лежить показник податкового навантаження. Термін «податкове навантаження» гуляє на економічних просторах вже досить давно, хоча законодавство так і не надає чіткого визначення цього узагальненого поняття, проте нам з вами відомо, що це коефіцієнт, що показує рівень сплати податків кожним платником.

Після публікації першого реєстру представників «клубу білого бізнесу» було опубліковано розміри показників податкового навантаження по окремих податках в розрізі кожної галузі і тому постає логічне питання стосовно того, а що робити тим платникам податків, які не можуть вийти на рівень середньогалузевого показника за рахунок наявних пільг чи застосування знижених ставок. Так, наприклад, на сайті Державної податкової служби [9] на сторінці «Територія високого рівня податкової довіри» у розділі галузева аналітика обираємо КВЕД 49.41 «Вантажний автомобільний транспорт» і бачимо, що середньогалузевий показник податкового навантаження з податку на додану вартість 3,08%. Проте стаття 195 Податкового кодексу України передбачає, що: «195.1. За нульовою ставкою оподатковуються операції з:195.1.3. постачання таких послуг:

а) міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом. Для цілей цього підпункту перевезення вважається міжнародним, якщо таке перевезення здійснюється за єдиним міжнародним перевізним документом» [9].

За цих обставин слід зазначити, що вибір зниженої ставки чи пільги не є правом вибору платника, а є його обов'язком. Отже, постає риторичне питання – наскільки ця ситуація є справедливою, адже цей платник ніколи не зможе стати «членом клубу білого бізнесу» через невідповідність показників, проте на практиці він може бути сумлінним та добросовісним. Можливо, надалі автори цього проєкту зрозуміють цю несправедливість і введуть у дію хоча б показник сукупного податкового навантаження за галузями, що призведе до рівності в гонитві до омріяного статусу «член клубу білого бізнесу».

Нині надати повний аналіз та оцінку щодо ефективності проведених реформ неможливо, тому що вони ще не були витримані часом. Проте за аналітичними даними Громадської організації «Інститут соціально-економічної трансформації» [11] вбачається, що економіка України вже поступово виходить з кризи. Після падіння ВВП у 2022 році на 29%, у 2023 році економіка зросла на 5,3%, у 2024 році за прогнозами Міжнародного валютного фонду, Національного Банку України (НБУ) та Світового Банку вона дасть ще 3-4%. Поступово відновлюється експорт товарів та послуг. Банківська система демонструє стабільність, адже за останні два роки лише кілька банків отримали статус неплатоспроможних. Відбулось зростання середньої заробітної плати, нині вона становить 20 964 грн. Проте дефіцит бюджету за результатами 2023 року зберігається на рівні 20,4%, що робить економіку України досить залежною від зовнішніх позик, а це, зі свого боку, надає країнам – партнерам безпрецедентні важелі впливу на політику уряду нашої країни.

Проведений аналіз показав значну динаміку реформування економіки України протягом 2023-2024 років. Проте нині це більше гра у невизначеність, адже у час відмови від пострадянської спадщини та переходу до європейських стандартів, суспільство є свідком створення «нової» України, яку необхідно прийняти та навчитися в ній жити. Щодо прогнозів на майбутнє, то скоріше за все у 2025 році кардинально політика уряду не зміниться, і нас все ж таки очікує політика «мобілізації доходів бюджету». Підтвердженням цього є нещодавнє інтерв'ю з Данилом Гетьманцевим:

«...В Україні навіть після закінчення війни очікувати на значне вивільнення бюджетних коштів не варто. Країні доведеться працювати на забезпечення своєї обороноздатності. Навіть у разі досягнення миру ми повинні будемо ще дуже довго інвестувати величезні кошти у зміцнення безпеки і оборони. Ми зараз вступаємо в наймасштабніший у нашій сучасній історії етап переходу ЗСУ та інших сил безпеки та оборони з радянського озброєння на західне та новітні вітчизняні та іноземні розробки. Старе вже відслужило свій час, ми допрацьовуємо його ресурс (а подекуди – навіть перепрацьовуємо). Треба буде фінансувати програму масової базової військової підготовки – це теж безальтернативне рішення та інвестиція у

нашу безпеку у наступні роки...» [11]. А також інтерв'ю з міністеркою економіки Юлією Свириденко: «...Фокус на 2025 рік – продовжувати економічне відновлення та побудова економічної самодостатності. Розраховуємо на підтримку партнерів, але маємо все більше покладатись на себе. У списку завдань – подолати структурне безробіття, осучаснити ринок праці та покращити бізнес-клімат...» [12].

Висновки. Умови повномасштабної війни спровокували глибоку інституційну трансформацію економіки України, що проявилася в активізації ролі держави, цифровізації управлінських процесів, адаптації ринку праці, посиленні взаємодії з міжнародними донорами та активізації громадянського суспільства.

Введення реформ поділилося на два вектори: стратегічні (євроінтеграційні) та тактичні (ресурсно-мобілізаційні), що ускладнило баланс між довгостроковими цілями та нагальними бюджетними потребами. Попри позитивні наміри, окремі рішення, особливо щодо підвищення податкового навантаження (ресурсний законопроект №11416-д), викликали суспільне невдоволення та правові колізії, що вказує на потребу в більш прозорому та справедливому підході до формування податкової політики в умовах війни. Аналіз впровадженого механізму «території високої податкової довіри» засвідчив суперечності між критеріями відбору платників податків і фактичними умовами їх діяльності, що потребує вдосконалення нормативної бази з урахуванням галузевої специфіки та податкових пільг.

У сучасних умовах інституціональний підхід дозволяє не лише пояснити адаптивні процеси в економіці України, але й пропонує теоретичне підґрунтя для формування більш сталих механізмів економічної поведінки в умовах екстремальних викликів, що може слугувати основою для післявоєнної відбудови країни.

Список літератури

1. Гриценко А. А. Інституційна архітектоніка економічного розвитку України. Монографія. Київ: НАН України, Інститут економіки та прогнозування, 2015. 384 с.
2. Геєць В. М. Інституційна обумовленість інноваційних процесів у промисловому розвитку України. Економіка України. 2014. № 12. С. 4-19. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000295802> (дата звернення 4.04.2025).
3. Бураковський І. Економічна політика України: виклики інтеграції та реформ. Монографія. Київ: Центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, 2018. 272 с.
4. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment – February 2023. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення 4.04.2025).
5. IMF. Ukraine: First Review Under the Extended Fund Facility Arrangement URL: <https://www.imf.org> (дата звернення 4.04.2025).
6. Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики. Офіційний сайт URL: <https://komfinbank.rada.gov.ua/news/dijalnist9skl/zvit9skl/> (дата звернення 4.04.2025).
7. Верховна Рада України. Офіційний сайт URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card> (дата звернення 4.04.2025).
8. Електронні петиції. Офіційне інтернет-представництво Президента України URL: <https://petition.president.gov.ua> (дата звернення 4.04.2025).
9. Державна податкова служба України. Офіційний сайт. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення 4.04.2025).
10. Інститут соціальних та економічних трансформацій URL: <https://iset-ua.org/en/doslidzhennya/item/218-reformi-2023-2024> (дата звернення 4.04.2025)
11. Оboзреватель. Електронне видання. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/ekonomika-glavnaya/analytics-and-forecasts/pro-blokuvannya-perekaziv-ukraintsiv-minimalku-v-2025-mu-ta-perspektivi-pislya-vijni-intervyu-z-danilom-getmantsev.htm> (дата звернення 14.03.2025).
12. Форбс. Електронне видання. URL: <https://forbes.ua/money/vtrimati-vidnovlennya-yak-minekonomiki-planue-vigrati-ekonomichnu-viynu-proti-rosii-analiz-zadach-na-2025-rik-vid-ministerki-ekonomiki-yulii-sviridenko-21012025-26463> (дата звернення 14.03.2025).

References

1. Hrytsenko, A. A. (2015). Instytutsiina arkhitektonika ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [Institutional architectonics of Ukraine's economic development]. Kyiv: NAS of Ukraine, Institute for Economics and Forecasting. [In Ukrainian].

2. Heiets, V. M. (2014). Institutional conditionality of innovative processes in Ukraine's industrial development. *Economy of Ukraine*, 12, 4-19. Retrieved from <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000295802> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
3. Burakovskiy, I. (2018). *Ekonomichna polityka Ukrainy: vyklyky intehtatsii ta reform* [Economic policy of Ukraine: Challenges of integration and reforms]. Kyiv: Razumkov Centre. [In Ukrainian].
4. World Bank. (2023). *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment* — February 2023. Retrieved from <https://www.worldbank.org> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
5. International Monetary Fund (IMF). (2022). *Ukraine: First Review Under the Extended Fund Facility Arrangement*. Retrieved from <https://www.imf.org> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
6. Komitet z pytan finansiv, podatkovoi ta mytnoi polityky. (n.d.). Ofitsiyni sait. Retrieved from <https://komfinbank.rada.gov.ua/news/dijalnist9skl/zvit9skl/> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
7. Verkhovna Rada Ukrainy. (n.d.). Ofitsiyni sait. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
8. Elektronni petytsii. (n.d.). Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy. Retrieved from <https://petition.president.gov.ua> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
9. Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy. (n.d.). Ofitsiyni sait. Retrieved from <https://tax.gov.ua/> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
10. Instytut sotsialnykh ta ekonomichnykh transformatsii. (n.d.). Retrieved from <https://iset-ua.org/en/doslidzhennya/item/218-reformi-2023-2024> (accessed 04 April 2025). [In Ukrainian].
11. Obozrevatel. (2025, March 14). Pro blokuvannia perekaziv ukraintsiv, "minimal'ku" v 2025-mu ta perspektyvy pislia viiny: interv'iu z Danylom Hetmantsevom. Retrieved from <https://www.obozrevatel.com/ukr/ekonomika-glavnaya/analytics-and-forecasts/pro-blokuvannya-perekaziv-ukraintsiv-minimalku-v-2025-mu-ta-perspektivi-pislya-vijni-intervyu-z-danilom-getmantsevym.htm> (accessed 14 March 2025). [In Ukrainian].
12. Forbes Ukraina. (2025, January 21). Vtrymaty vidnovlennia: yak Minekonomiky planuie vyhraty ekonomichnu viinu proty Rosii – analiz zadach na 2025 rik vid ministerky ekonomiky Iulii Svyrydenko. Retrieved from <https://forbes.ua/money/vtrimati-vidnovlennya-yak-minekonomiki-planue-vigrati-ekonomichnu-viynu-proti-rosii-analiz-zadach-na-2025-rik-vid-ministerki-ekonomiki-yulii-sviridenko-21012025-26463> (accessed 14 March 2025). [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.04.2025

Прийнята до публікації 22.04.2025

Опубліковано онлайн 12.05.2025